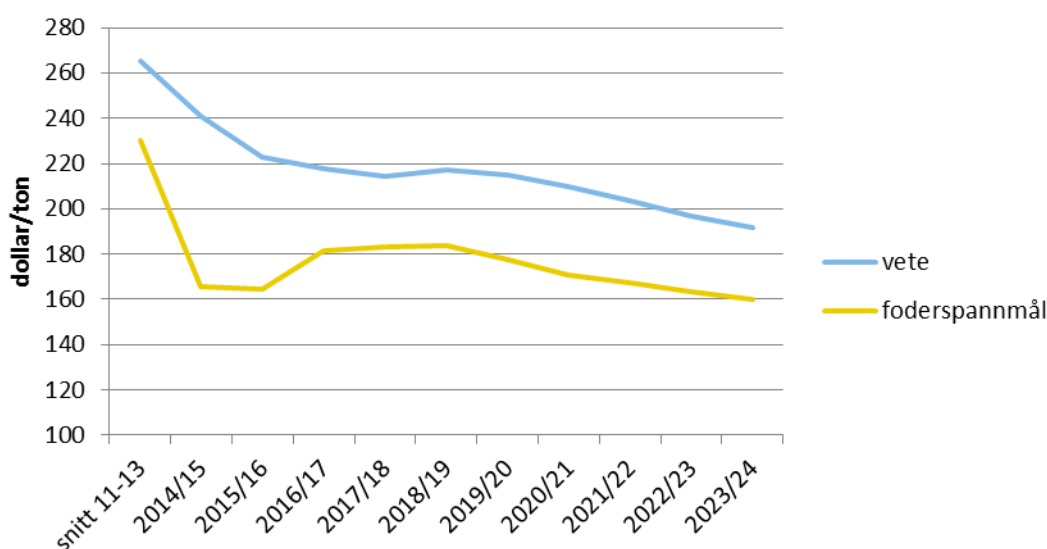

Lägre priser på världsmarknaden framöver

- Priserna på världsmarknaden ser ut att utvecklas ganska svagt de kommande tio åren. Om man räknar bort inflationen så kommer priserna att sjunka för de flesta produktgrupperna, men nedgången kommer efter en period med höga priser.
- Den här utvecklingen förutspås trots att jordens befolkning väntas öka med 700 miljoner människor under perioden, samtidigt som många av dem får det bättre ställt. Det beror på att produktionen ökar ännu snabbare.
- Svenska priser brukar följa de globala trenderna. Om prognosen slår in så kan svenska producenter alltså inte räkna med att ökad global efterfrågan ska leda till högre priser, i alla fall inte de närmaste tio åren.

Sjunkande priser på spannmål

Världsmarknadspriserna på både vete och foderspannmål väntas sjunka i reala termer, alltså om man räknar bort inflationen. Minskningen är ganska kraftig, omkring 30 procent jämfört med genomsnittet för 2011-13. Minskningen kommer dock från en nivå som är ovanligt hög i ett historiskt perspektiv, så trots nedgången väntas priserna vara högre än för tio år sedan.

Källa: OECD och FAO

Figur 1: Reala spannmålspriser 2011-2023, dollar/ton

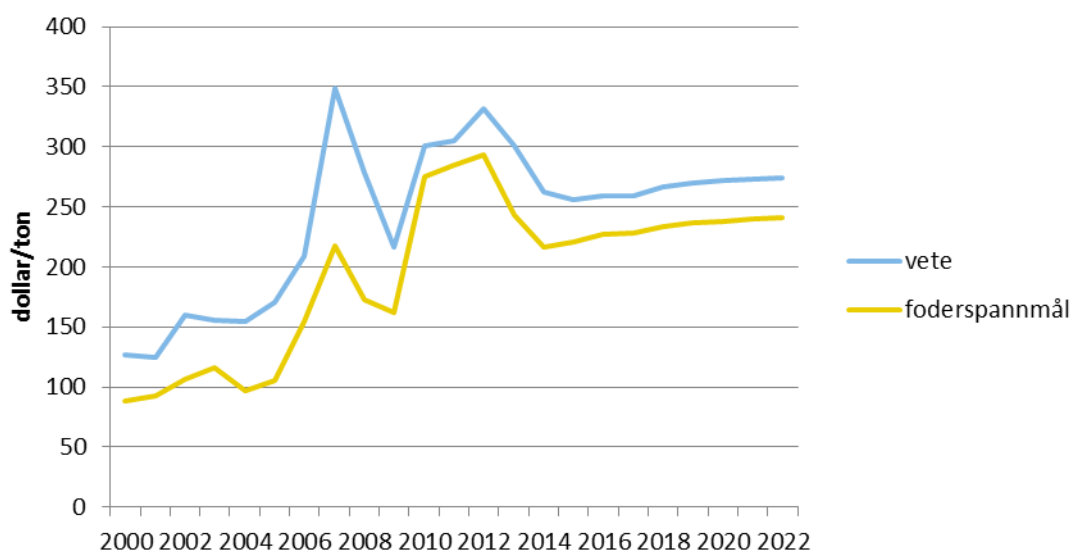
Konsumtionen av vete väntas öka i takt med folkökningen. Användningen av foderspannmål drivs även av andra faktorer. Framför allt handlar det om en ökad efterfrågan på kött och mejeriprodukter i u-länderna, men också om att allt större kvantiteter används till biobränsle eller andra industriella ändamål.

Trots att det inte finns mycket areal kvar att odla upp för spannmål så väntas produktionen öka minst lika mycket som konsumtionen. Det beror på att avkastningen per hektar fortsätter

att öka. Även om avkastningen i procent räknat ökar långsammare än tidigare så väntas det ändå räcka till för att de globala spannmålslagren ska öka de kommande tio åren.

För att illustrera att den väntade prisnedgången kommer från en hög nivå redovisar vi priserna sedan sekelskiftet i figuren nedan. Observera att dessa priser är nominella, inte reala.

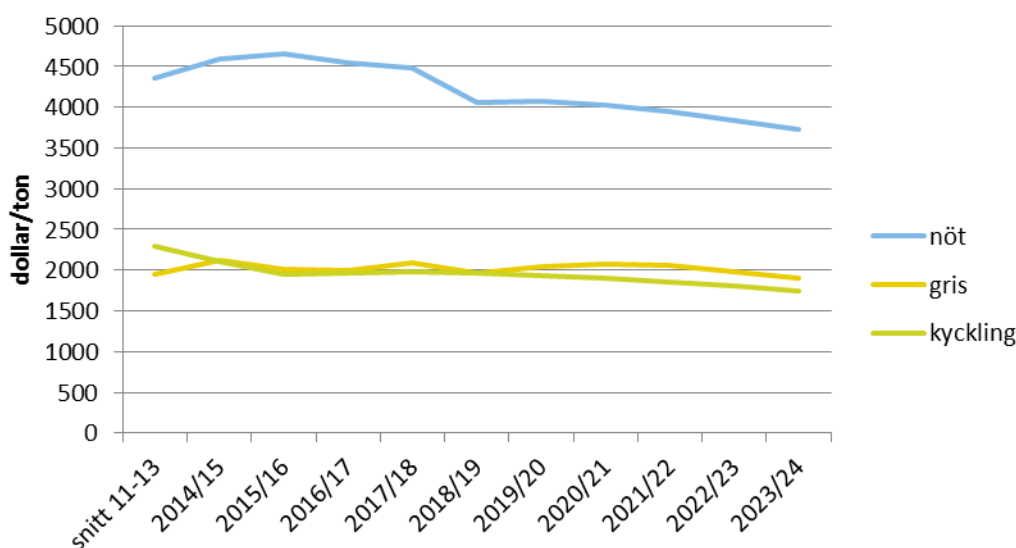

Källa: OECD/FAO, outlook-rapporten från 2013

Figur 2. Nominella spannmålspriser 2000-2022, dollar/don

Stabilt för gris, sjunkande priser för kyckling

Även köttpriserna väntas minska i reala termer under perioden. Det är ganska stora skillnader mellan köttslagen: för kycklingkött handlar det om en nedgång med drygt 20 procent, medan det för griskött är en så liten nedgång att man i stort sett kan säga att prognosen pekar på oförändrade priser i reala termer. Prognosen för nötkött ligger mitt emellan.

Källa: OECD/FAO

Figur 3: Köttpriser 2011-2023 i reala termer, dollar/ton

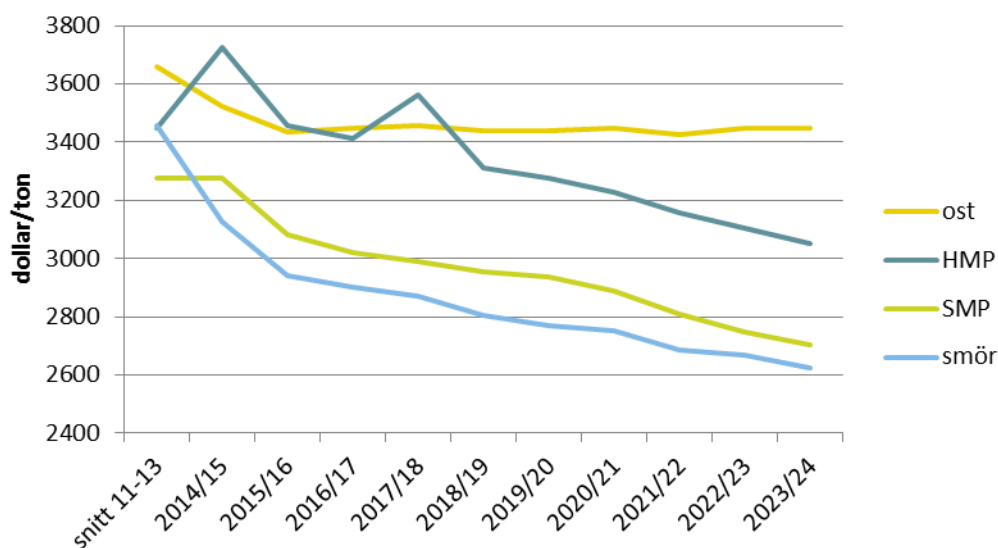
Köttsektorn drivs av en ökande efterfrågan framför allt från u-länderna, dels eftersom folkmängden ökar och dels eftersom många får det bättre ställt ekonomiskt. Det köttslag som påverkas mest är kycklingkött, dels för att det är billigt men också för att det finns färre religiösa eller kulturella invändningar mot att äta det.

Det är också för kycklingkött som prognosen förutsår en snabb ökning av produktionen, och kycklingkött väntas gå om griskött som världens största köttslag. Den större delen av ökningen kommer i Asien.

Delvis hålls köttproduktionen tillbaka av ökade kostnader för bland annat striktare regler om miljö- och djurskydd, och för arbetskraft. Å andra sidan väntas förhållandet mellan foderkostnader och köttpriser återgå till det långsiktigt normala efter några år med höga foderkostnader.

Svagare priser också för mejeriprodukterna

Enligt prognosen kommer de reala världsmarknadspriserna på mejeriprodukter att minska under perioden. För smör handlar det om en minskning med nästan en fjärdedel, medan osten bara minskar med några procent. Skum- och helmjölkspulver (SMP och HMP) hamnar däremellan. Trots minskningen kommer de reala priserna att ligga på en högre nivå än de gjorde före 2007.

Källa: OECD/FAO

Figur 4. Reala världsmarknadspriser på mejeriprodukter 2011-2023, dollar/ton

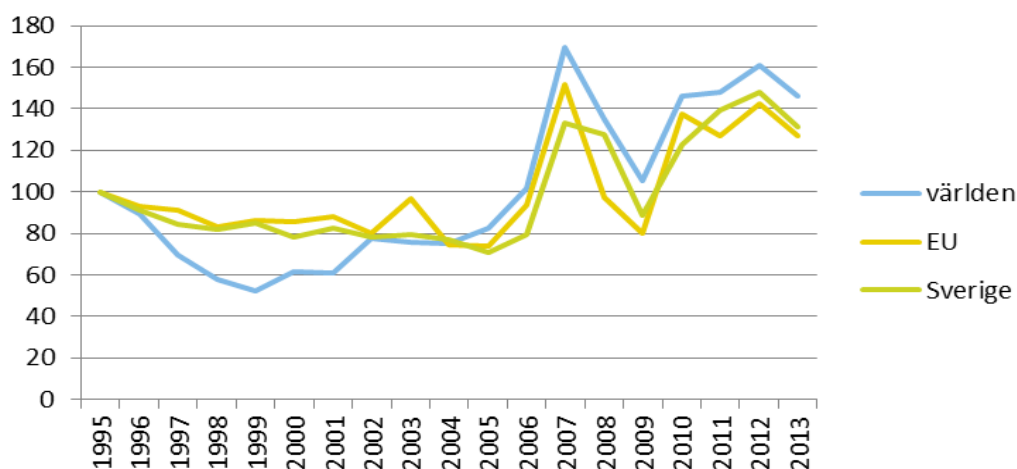
De sjunkande priserna hänger samman med att produktionen ökar snabbare än konsumtionen, särskilt i u-länderna. Trots det ökar produktionen långsammare än tidigare, räknat i procent. Det förklaras bland annat av att brist på mark och vatten håller tillbaka expansionen i u-länderna, samtidigt som dessa varit långsamma med att införa moderna produktionssystem.

Inom EU väntas mjölkproduktionen öka ganska långsamt, med bara 0,5 procent om året. En följd av det är att Indien väntas gå om EU som världens största mjölkproducent någonstans kring år 2020.

Slår detta igenom i Sverige?

Outlook-rapporten ger bara prognoser för världsmarknadspriserna. Dessa slår dock igenom både på EU-marknaden och i Sverige, så den sjunkande trenden i de globala priserna är något som svenska producenter kommer att påverkas av (förutsatt givetvis att prognosen slår in).

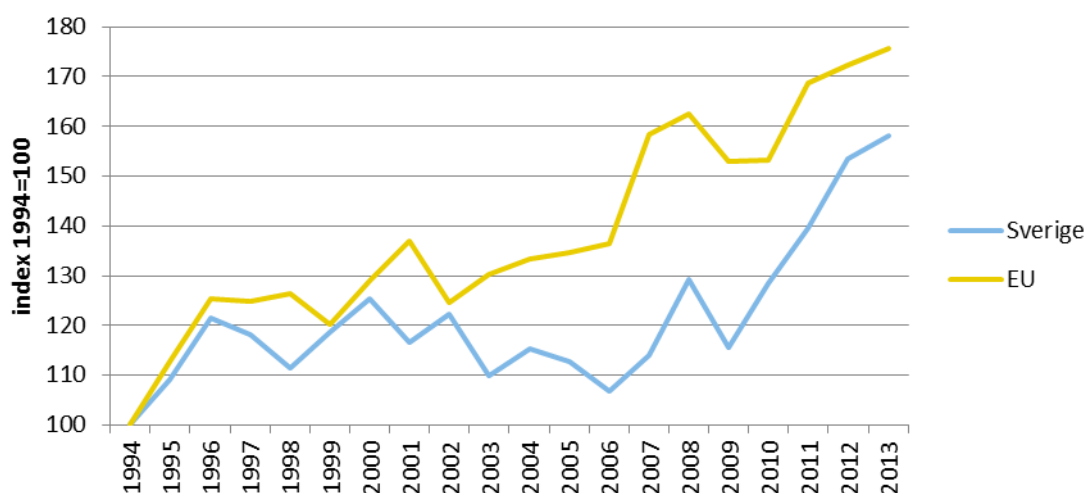
Att den svenska marknaden följer världsmarknaden kan man se om man jämför priserna på olika marknader. Figuren nedan visar hur vetepiserna utvecklats sedan 1995 på världsmarknaden jämfört med EU och Sverige. Det är tydligt att de svenska vetepiserna följer världsmarknadspriset, även om svängningarna är något mer dämpade.

Källa: OECD (Outlook 2013) samt Jordbruksverket

Figur 5. Vetepreisindex på olika marknader 1995-2013, 1995=100

För andra produktgrupper är kopplingen till utvecklingen på världsmarknaden inte lika tydlig. Ett sådant exempel är kycklingkött, där priserna i EU som helhet ökat under de senaste 20 åren samtidigt som utvecklingen i Sverige varit mer varierande.¹

Källa: Jordbruksverket

Figur 6. Kycklingprisindex i Sverige och EU 1994-2011, 1994=100

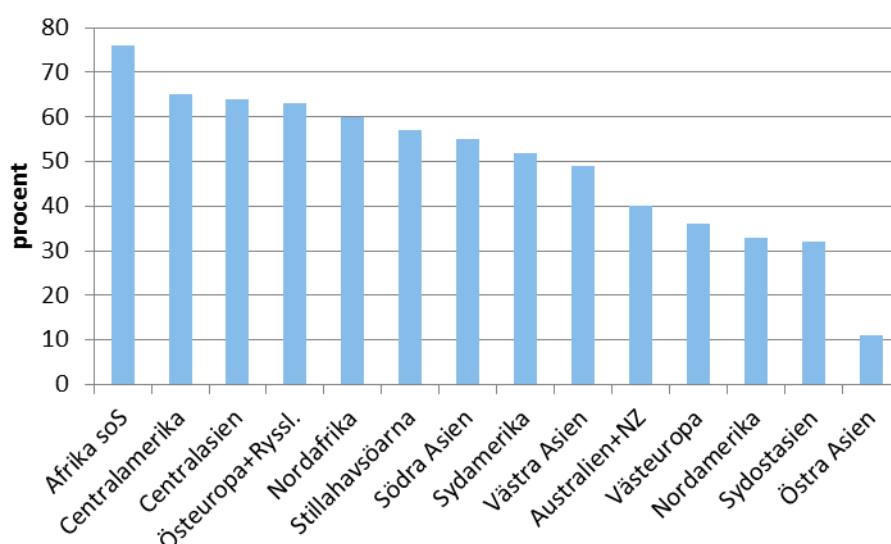
En anledning till att marknaderna inte alltid följs åt är att EU tar ut kännbara tullar på en del produkter från icke-medlemsländer, framför allt på animaliesidan. Däremot finns det inga tullar mellan Sverige och andra EU-länder.

¹ Det här betyder inte att svenska kycklingpriser är lägre än EU:s, utan att EU-priserna har närmat sig de svenska under perioden.

Hur länge håller detta?

Enligt Outlook-rapporten kommer den globala produktionen att hålla jämna steg med den ökande efterfrågan under de närmaste tio åren. Rapporten innehåller visserligen en del varningar om att brist på vatten och mark börjar hålla tillbaka produktionen i vissa delar av världen, men detta påverkar inte helheten.

Att produktionen kan öka år efter år beror till stor del på att avkastningen ökar. I stora delar av världen är avkastningen mycket lägre än den skulle kunna vara. Figuren nedan visar en uppskattning av skillnaden mellan faktisk och potentiell avkastning per arealenhet för spannmål, rotfrukter, oljeväxter och andra vegetabilier. Datan avser 2005, och är alltså ganska gammal vid det här laget.

Källa: FAO, State of Land and Water 2011. Datan avser arealer utan konstbevattning.

Figur 3. Gap mellan faktisk och potentiell avkastning per hektar 2005, procent

Som framgår av figuren är det mycket stora skillnader mellan olika regioner. Den sämsta avkastningen jämfört med vad som skulle kunna uppnås finns i Afrika söder om Sahara, som enligt studien bara får ut omkring 25 procent av vad marken skulle kunna ge med bättre skötselmetoder och rätt användning av insatsvaror. Läget är inte mycket bättre i en del länder som är viktiga för den globala spannmålsproduktionen, som Ukraina och Kazakstan. Även i Västeuropa och Nordamerika finns det fortfarande utrymme för att öka avkastningen, även om man där ligger betydligt närmare FAO:s uppskattning av potentiell avkastning.

De stora gapen mellan faktisk och potentiell avkastning visar att det finns goda möjligheter att öka den globala produktionen utan att odla upp nya områden. Detta är en viktig anledning till att Outlook-rapporten kan förutspå sjunkande priser trots att efterfrågan ökar kraftigt.

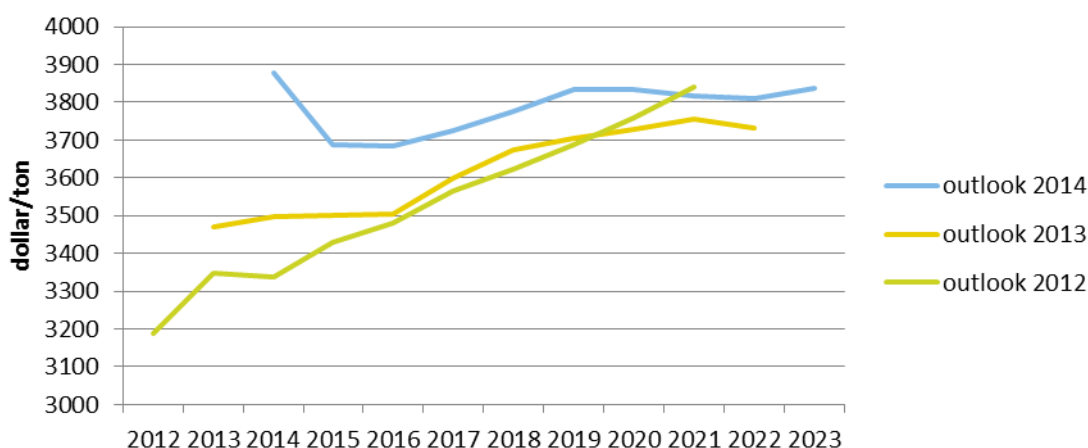
Några ord om siffrorna i Outlook-rapporten

Rapporten tas varje år fram gemensamt av organisationen för ekonomiskt samarbete (OECD) och FN:s livsmedelsorgan (FAO). Prognoserna diskuteras också med experter från många länder. Priserna gäller producentledet.

Siffrorna i prognosen tas fram genom att man ställer upp ett antal antaganden och sätter in dem i en ekonomisk modell. Antagandena handlar till exempel om den ekonomiska tillväxten i olika regioner, det väntade priset på råolja, förändringar i inflation, och valutakurser, och folkökning. Det är viktigt att komma ihåg att man också förutsätter att nuvarande jordbrukspolitik kommer att fortsätta gälla under hela perioden, och att vädret kommer att vara ”normalt”. För EU:s del betyder ”nuvarande” jordbrukspolitik att prognoserna tar hänsyn till större delen av den senaste reformen, men inte till hela.² USA:s jordbruksreform 2014 är inte heller med.

Det säger sig självt att verkligheten i en del avseenden kommer att bli en annan än den som prognosmakarna har antagit. Det betyder också att man inte ska stirra sig blind på själva siffrorna i prognosen. Erfarenheten visar att det ibland kan bli mycket stora skillnader mellan priserna i outlook-rapporten och det faktiska utfallet. Däremot brukar pristrenderna, snarare än den absoluta prisnivån, vara mer robusta.

Ett exempel kan illustrera osäkerheten. Figuren nedan visar prognosen (i nominella priser) för skummjölkspulver, såsom den såg ut i årets outlook-rapport jämfört med de två föregående åren.

Källa: OECD/FAO

Figur 4. Prisprognoser för skummjölkspulver i de tre senaste outlook-rapporterna

För två år sedan visade prognosen på stadigt ökande nominella priser. Året därpå hade priset ökat mer än väntat, så prognosen börjar på en högre nivå, men ligger sedan ganska nära prognosen från året innan. Årets prognos börjar på en ännu högre nivå, och inleds därför med en nergång för att sedan återvända till ungefär samma underliggande trend som i de tidigare rapporterna.

² Framför allt saknas sådana aspekter som medlemsstaterna kan besluta om själva senast i augusti i år.

I det här exemplet är det tydligt att skillnaderna i prognoserna för olika år är som störst i början av perioden. Det gäller flera andra produkter också. Det visar att prognoserna i början av perioden är mer känsliga för utgångsläget, men ju längre in i framtiden man kommer desto mer jämnar modellen ut resultaten.

Kontaktperson

Harald Svensson, telefon 036-15 51 13
